

**Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 65.053.2025/ ID 8236
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії **БАЗИЛЕНКО Катерина Павлівна** народилася 11 червня 1997 року. Громадянка України. Освіта вища: в 2020 році закінчила Одеський національний медичний університет за спеціальністю «Психологія». Навчається в аспірантурі в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова, Міністерство освіти і науки України, м. Одеса з 2021 року до цього часу, успішно виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Психологія».

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 65.053.2025 утворена наказом ректора Одеського національного університету імені І.І. Мечникова від №637-18 від 26.03.2025 у складі:

Голови спеціалізованої вченої ради – **Зої КІРЕЄВОЇ**, доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри загальної психології і психологічного консультування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Рецензентів:

Анастасії КУРОВОЇ, доктора психологічних наук, доцента, професора кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Світлани ЧАЧКО, кандидата психологічних наук, доцента, доцента кафедри загальної психології і психологічного консультування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Опонентів:

Наталія ЗАВАЦЬКОЇ, доктора психологічних наук, професора, Заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Олени ЧИХАНЦОВОЇ, доктор психологічних наук, доцент, в.о. завідувача лабораторії психології особистості імені П.Р. Чамати Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

на засіданні 24 травня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань з 05 Соціальні та поведінкові науки **Базиленко Катерині Павлівні** на підставі публічного захисту дисертації «Психологічні складові соціальної акомодатії вимушених переселенців» за спеціальністю (спеціальностями) 053 Психологія.

Дисертацію виконано у Одеському національному університеті імені І.І.Мечникова

Науковий керівник **Кононенко Оксана Іванівна**, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису,

виконаного українською мовою. У дисертації містяться нові науково обґрунтовані результати дослідження. Дисертанткою вперше на підставі системного теоретико-емпіричного дослідження розкрито особливості особистості вимушених переселенців, психологічні наслідки внутрішнього переміщення та значення соціальної акомодатії в процесі адаптації до нових умов проживання; визначено соціальну акомодатію як процес пристосування до нових соціальних, культурних та економічних реалій у громадах, де вони опинилися через війну в Україні з одночасним активним входженням в соціально-культурне життя приймаючої громади; створено структурну модель соціальної акомодатії вимушених переселенців (когнітивний, індивідуально-особистісний та поведінковий компоненти); виділено два основні типи поведінки вимушених переселенців: пасивно-підкорюваний та провокуючий; виявлено та емпірично підтверджено психологічний зміст кожного структурного компоненту соціальної акомодатії вимушених переселенців (когнітивний (самоприйняття, прийняття інших людей, емоційний комфорт, інтернальність, прагнення до домінування та як позитивні), індивідуально-особистісний (мотиваційно-ціннісна сфера, особливості особистості та її акцентуйовані риси, сила нервової системи) та поведінковий (орієнтація на пошукову активність оптимістичне/песимістичне ставлення до власних успіхів і невдач, альтруїстична/егоїстична регуляція поведінки)); створено: авторську анкету змісту та подібності уявлень про оточуючих людей серед дорослих переселенців та їхніх дітей; авторську методику «Ситуації» для оцінки орієнтації особистості на пошукову активність та проєктивні есе на теми «Сьогодення — Минуле — Майбутнє» та «Я, Ми, Вони»; укладено психологічні портрети вимушених переселенців залежно від вираженості структурних компонентів їхньої соціальної акомодатії. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, є достовірними, аргументованими та належним чином обґрунтованими. Наукові результати, представлені в роботі, є особистим теоретичним і практичним внеском здобувачки.

Дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 зі змінами внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 року та №502 від 19.05.2023 року

Здобувачка має 8 публікацій за темою дисертації, з яких з яких 4 статті у наукових фахових виданнях із психології (з них 3 статті – у наукових фахових виданнях з психології, включених до переліку, затверджених МОН України, 1 стаття у міжнародному періодичному виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних), 4 публікацій у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій:

1. Базиленко К.П. Феномен соціальної акомодатії як предмет наукового аналізу. Психологія та соціальна робота. 2022. Вип. 1-2. С.55-56. <https://doi.org/10.18524/2707-0409.2022.1-2.286662>

2. Базиленко К.П., Кононенко О.І., Кононенко А.О., Прокоф'єва О. О., Медянова О.В. Соціальна акомодация та життєстійкість як ресурси виживання в умовах війни. Наукові інновації та передові технології. 2023. №11(25). С.577-688. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11\(25\)-677-688](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-11(25)-677-688)

3. Базиленко К.П. Особливості соціальної акомодации вимушених переселенців. Психологія та соціальна робота. 2024. Вип. 2. С. 39-51. <https://doi.org/10.32782/2707-0409.2024.2.4>

4. Bazylenko K. The relationship between addiction and emotional intelligence in the Ukrainian socio- cultural context: challenges of emigration / M. Zhylin, V. Mendelo, U. Varnava, A. Savinok, K. Bazylenko // Salud, Ciencia y Tecnología – Serie de Conferencias. – 2024. – Vol. 3. – Article 756. DOI: <https://doi.org/10.56294/sctconf2024.756> (Scopus).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та висловили зауваження:

Курова Анастасія Володимирівна доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри соціальної психології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені рецензентом зауваження:

1. На наш погляд, потребує уточнення авторська позиція щодо доцільності заміни поняття «Адаптація» на «Акомодацию».

2. Перспективним напрямком для дослідження було доцільно провести вивчення соціально-психологічних відмінностей у процесах акомодации переселенців у різних країнах та культурах.

3. Розкриваючи зміст поведінкового компонента соціальної акомодации, автор делегує особливу роль копіngu, що потребує уточнення.

Чачко Світлана Леонідівна, кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри загальної психології і психологічного консультування Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Оцінка позитивна. Висловлені рецензентом зауваження:

1. Тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною для українського простору, а питання, які розкриваються – потребують окремого додаткового дослідження. На нашу думку, потребує додаткового пояснення позиція автора – чи можуть бути екстрапольовані отримані дані не тільки на вимушених переселенців, але й на людей, які залишили зону бойових дій, і тих, хто залишився в окупації.

2. На наш погляд доречно в майбутньому провести аналіз гендерних відмінностей у стратегіях соціальної акомодации та психологічних труднощах переселенців.

3. В дисертаційній роботі іноді зустрічаються стилістичні неузгодженості та технічні помилки.

Завацька Наталія Євгенівна, доктор психологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Оцінка позитивна. Висловлені опонентом зауваження:

1. У першому розділі дисертаційного дослідження авторка коротко згадує про лінгвокультурну акомодацию. До якого структурного компоненту соціальної акомодации, пропонованих автором вона може бути віднесена?

2. Не дивлячись на обґрунтоване подання актуальності використання поняття «соціальна акомодация» бажано уточнити її тотожність у поняттям «Прогресивна адаптация».

3. У підрозділі 3.1. авторка емпірично досліджує особливості адаптивності вимушених переселенців. Чи може така позиція означати, що адаптация є структурним компонентом соціальної акомодации?

4. На основі проведеного дослідження Ви виділили два типи вимушених переселенців: пасивно-підкорюваний та провокуючий. Чи можна стверджувати, що у представників пасивно-підкорюваного типу виникають об'єктивні проблеми з соціально-психологічною акомодацией як процесом та результатом пристосування до нових умов проживання?

Чиханцова Олена Анатоліївна, доктор психологічних наук, доцент, в.о. завідувача лабораторії психології особистості імені П.Р. Чамати Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Оцінка позитивна. Висловлені опонентом зауваження:

1. У першому, теоретичному, розділі дисертації здійснено аналіз наукових підходів до розуміння понять адаптации, асиміляції та акомодации вимушених переселенців, а також розглянуто різні аспекти процесу акомодации. Разом із тим, з метою посилення теоретичної бази дослідження, доцільним виглядає розширення кількості прямих посилань на конкретні наукові джерела, особливо при викладенні концепцій і підходів провідних учених. Зокрема, це стосується таких фраз, як: «з точки зору багатьох вчених...» (с. 36), «нині акомодацию розглядають як форму соціальної активності особистості...» (с. 43), «аналіз наукових першоджерел дозволяє зробити припущення...» (с. 43) тощо. Уточнення, кого саме має на увазі авторка, дало б змогу більш ґрунтовно обґрунтувати положення роботи та продемонструвати глибший рівень опрацювання наукової літератури з досліджуваної тематики.

2. У третьому розділі дисертації, відповідно до поставленої мети емпіричного дослідження, здійснено розподіл вибірки за віком (від 20 до 50 років). Водночас у дослідженні подано результати і для групи підлітків, що дещо виходить за межі окресленого вікового діапазону. Було б також доцільно розглянути можливість урахування таких змінних, як стать, професійна зайнятість та тривалість проживання вимушених переселенців на новому місці. Це могло б додатково поглибити аналіз складових соціальної акомодации.

3. У пункті 3.5 третього розділу роботи представлено методичні рекомендації щодо розвитку соціальної акомодации вимушених переселенців, що, безперечно, є цінним прикладним результатом дослідження. На наш погляд, доречним було б уточнення, які саме емпіричні показники та результати дослідження були враховані при їх розробленні. Це дозволило б краще зрозуміти зв'язок між теоретико-емпіричною частиною дисертації та практичними напрацюваннями авторки.

Кіресва Зоя Олександрівна, доктор психологічних наук, професор,

завідувач кафедри загальної психології і психологічного консультування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Оцінка позитивна, без зауважень.

Здобувачка надала обґрунтовані відповіді на висловлені зауваження опонентів та рецензентів, а також на інші питання та показала високий науковий рівень в ході дискусії. Зазначені зауваження не впливають на основні наукові висновки та загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

Подано голосів - п'ять

«За» 5(п'ять) членів ради,

«Проти» - немає,

« Утримались» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада ДФ 65.053.2025 Одеського національного університету імені І.І. Мечникова присуджує Базиленко Катерині Павлівні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова спеціалізованої вченої ради

Зоя КІРЕЄВА

СОБІСНИЙ ПІДПИС ПІДТВЕРДЖУЮ
Перший проректор ОНУ ім. І.І.Мечникова

Майя НІКОЛАЄВА

26. травня 2025 р.